

О.М. Колмакова, канд. екон. наук (ХНУБА, Харків)

А.В. Король, здоб. вищ. осв. (ХНУБА, Харків)

КРЕАТИВНИЙ НАУКОВИЙ ПІДХОД ТА ДОСЛІДНЕ ВИРОБНИЦТВО В РОБОТІ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Науково-технологічний прогрес за своїм визначенням – це розширення можливостей більш ощадливого використання природно-ресурсного потенціалу і його відтворення, екологізації суспільного виробництва та всієї людської життєдіяльності, а дослідне виробництво та науково-технологічні підходи в роботі комунальних підприємств – це спосіб найбільшого та безпечного використання можливостей потенціалу країни та суспільства в цілому саме комунальними підприємствами.

Першим підходом слід визнати вдосконалення виробничої потужності та підтримання життєздатності системи комунального підприємства. Недосконалий характер діяльності природних монополій обумовлює необхідність їх регулювання з боку держави. Зокрема, зважаючи на соціальну значущість комунальних послуг, найбільша увага приділяється регулюванню цін, що звісно не вирішує усіх проблем.

З природних причин підприємства водопровідно-каналізаційного господарства не вільні у виборі свого місцезнаходження, а їх діяльність носить локальний характер у межах певного населеного пункту. Це означає, що такі підприємства вимушені діяти в економічних умовах. Особливістю таких підприємств є те, що система водопостачання має єдину мережу комунікацій, а окремі виробництва тісно пов'язані поміж собою.

Географічні та кліматичні умови спроможні здійснювати вплив на характер експлуатації мереж, їх зношення, а також інші технічні та технологічні аспекти виробничої діяльності. Згадані фактори є природними та зовнішніми до діючого виробництва, які впливають на економічний стан підприємств водопровідно-каналізаційного господарства.

Насамперед це стосується того, що системи водопостачання та водовідведення потребують значних капітальних вкладень в період їх освоєння. А рівень економічних витрат в значній мірі залежить від вартості факторів виробництва в регіонах його розміщення.

Таким чином, зовнішні фактори є визначальними і власне кажучи саме вони привели до формування єдиного виробничого організму, який надає послуги майже всім споживачам в регіоні, тобто є природним монополістом.

З точки зору здійснення виробничої діяльності слід мати на увазі, що однією з особливостей функціонування таких підприємств є визначення виробничої потужності за потужністю ведучих виробничих ланцюгів. Тому окремі проблеми на однієї з виробничих ділянок завжди стримують ефективне використання системи у цілому.

З цієї причини у сфері водопостачання та водовідведення, незалежно від протяжності мереж і та розташування у адміністративних границях населених пунктів споруд, найголовнішим завданням є підтримання життєздатності єдиного організму – системи.

Виходячи з цього, з нашої точки зору, будь-яке організаційне ділення таких господарюючих суб'єктів призводить лише до порушень технологічних процесів та зниженню ефективності їхньої роботи.

Другим підходом слід вважати антімонополію та нову експлуатацію систем за відповідних інституціональних умов. Для ефективного впровадження залучення приватного сектору до комунального сектору міських господарств лише бажання органів місцевого самоврядування недостатньо. Для цього необхідною є також наявність компаній, здатних здійснювати експлуатацію систем та які повинні мати зацікавленість у такій діяльності. Безумовно, що найважливішим питанням у цьому сенсі є наявність відповідних інституціональних умов. Але також необхідно враховувати і економічні характеристики галузі.

Наприклад, якщо доходи населення дозволяють встановлювати тарифи, достатні для самокупності комунальної служби, адекватним вирішенням проблеми може бути концесія підприємства, при цьому немає необхідності отримання фінансових ресурсів з бюджетів. Якщо ж влада зацікавлена у контролі за тарифами та вносить фінансові ресурси, задовільним рішенням може стати договір управління з розподілом прибутку.

Третій підхід визначає покращення інвестиційної привабливості комунального підприємства. Стан, який має країна на даний момент – це великі обсяги капітальних вкладень, тривалий термін окупності, великі технічні, економічні та політичні ризики, тривалий термін амортизації основних засобів, велике навантаження на природне середовище, велика кількість органів регулювання, інше. Оскільки монопольне положення здатне приносити великі прибутки, якщо це дозволяє інституціональне середовище, то можливим є проведення торгів за франшизу, основаної на організаційному виділенні самої інфраструктурної мережі від операції по її експлуатації. Тобто за цією моделлю пропонується виставляти на торги ексклюзивне право на експлуатацію [2, 3].

З викладеного можна зробити висновок, що в ідеалі проведення конкурсів на право входження на ринки комунальних послуг дозволяє

забезпечити конкурентну боротьбу, а сама франшиза є гарним заміником державному регулюванню природної монополії. Проте на практиці це не завжди так. Отже, так чи інакше, регулюючи впливи з боку держави є необхідними, а залежно від форми залучення приватного сектору ступінь цих впливів є різною. Це потребує вдосконалення механізмів залучення приватних операторів та контролю за їхньою роботою.

Інформаційні джерела:

1. Базилевич В., Филюк Г. Роздержавлення природних монопольних структур в Україні // Економіка України. – 2002. - № 3. – С. 35-42.
2. Кокорев В. Институциональная реформа в сфере инфраструктуры в условиях естественной монополии // Вопросы экономики.–2008. - №4.– С.115 – 133.
3. Чернышов Л.Н. Ценовая и тарифная политика в жилищно-коммунальном хозяйстве. Научн. Ред. – акад. Е.В. Басин. – М.: Книжный мир, 2008. – 248с.

УДК 338.012

О.М. Колмакова, канд. екон. наук (ХНУБА, Харків)

Я.А. Мулік, здоб. вищ. осв. (ХНУБА, Харків)

ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Прогнозування розвитку підприємства або організації – це наукове обґрунтування можливих кількісних та якісних змін його стану (рівня розвитку в цілому, окремих напрямків діяльності) в майбутньому, а також альтернативних способів і строків досягнення очікуваного стану. Процес прогнозування завжди базується на певних принципах. Головними з них є такі:

- цілеспрямованість – змістовий опис поставлених дослідницьких завдань;
- системність – побудова прогнозу на підставі системи методів і моделей, що характеризуються певною ієрархією та послідовністю;
- наукова обґрунтованість – усебічне врахування вимог об'єктивних законів розвитку суспільства, використання світового досвіду;
- багаторівневий опис – опис об'єкта як цілісного явища і водночас як елемента складнішої системи;